

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Uit de privésfeer

1 maximumscore 2

- vormgeving (een van de volgende): 1
 - De tekening bevat wijzigingen of verbeteringen / mist afwerking / heeft een klein formaat en lijkt zo een snelle studie. Werk in deze 'onaffe' staat was destijds niet voor de verkoop bedoeld. / Werk in deze vorm of staat diende voor eigen gebruik van de kunstenaar, bijvoorbeeld als basis voor een schilderij, uitgewerkte tekening of ets.
 - De tekening lijkt vlug gemaakt, om een moment/herinnering vast te leggen voor Rembrandt persoonlijk.
- voorstelling (een van de volgende): 1
 - De tekening verbeeldt een intiem / persoonlijk moment (Saskia, zijn eigen vrouw, ligt ziek in bed, in slaapkleding) en daarom lijkt de tekening voor persoonlijk gebruik.
 - Er is geen aanwijzing (attributen, andere personages, handeling) dat het gaat om een genretafereel / een historisch of Bijbels thema en daarom lijkt de tekening voor persoonlijk gebruik.

2 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- De figuur op afbeelding 1 vertoont sterke gelijkenis met Saskia, zoals geportretteerd op figuur 2, waarvan zeker is dat dit een portret is van Saskia. 1
- De figuur draagt attributen, zoals de bloementooi op haar hoofd en de staf met bloemen in haar hand die verwijzen naar de godin Flora en/of draagt een (voornaam) kostuum dat verwijst naar de godin Flora en/of valt op door de geposeerde houding / voorname pose die past bij een voorstelling van (de godin) Flora. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Susanna richt haar blik op de hemel / op God, hieruit blijkt haar vroomheid.
- Susanna trekt met haar rechterhand haar kleet over haar schoot en toont daarmee haar kuisheid of vroomheid.
- Susanna heft haar hand en lijkt de mannen af te weren en toont daarmee haar vroomheid / onschuld.
- Susanna heft haar hand op, zweert bij God dat ze niet schuldig is.
- Susanna is naakt/ongekleed, waardoor een associatie ontstaat met het paradijs en onschuld.
- Susanna is jong / zuiver (heeft een jong gezicht, een gladde huid / is niet getekend door het leven) en dit is op te vatten als een verwijzing naar haar onschuld.
- Er valt een sterk (haast bovenaards / onwerkelijk) licht van boven op Susanna (terwijl de ouderlingen meer in de schaduw zitten), waardoor een band tussen Susanna en het hogere wordt gesuggereerd.
- Susanna heeft een open houding / ze bedekt haar lichaam niet volledig en/of ze lijkt zich niet bewust van haar omgeving, en dit is op te vatten als een verwijzing naar haar onschuld.

per juist antwoord

1

4 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Bal bedoelt dat het Bijbelverhaal een alibi biedt / een excuus vormt om vrouwelijk naakt af te beelden / naar vrouwelijk naakt te kijken (want in een Bijbelse context werd dat geaccepteerd).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Susanna lijkt zichzelf met deze pose te beschermen tegen blikken / aanraking (arm opsteken, been optrekken, voorover hellen).
- Met haar opgestoken linkerhand / linkerarm weert Susanna de blik van de beschouwer (letterlijk) af.
- De blik van Susanna vraagt om compassie van de beschouwer (ze kijkt de beschouwer aan).
- Het lichaam van Susanna is natuurgetrouw verbeeld / is niet geïdealiseerd.
- De duidelijke tekenen van macht en rijkdom van de ouderlingen contrasteren met de angstige houding / kwetsbare naaktheid van Susanna.
- Met de rijke uitdossing van de ouderlingen versterkt Rembrandt het beeld van machtige mannen die hun macht misbruiken.
- De voyeuristische / loerende blik van de ouderlingen maakt duidelijk dat hier sprake is van grensoverschrijdend gedrag.
- De grijpende arm van een van de ouderlingen maakt duidelijk dat hier sprake is van grensoverschrijdend gedrag.
- Susanna lijkt met haar doek haar lichaam te willen bedekken.

per juist antwoord

1

6 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (originaliteit) Kunst moet origineel / vernieuwend zijn. (Niemand doet het. Ik doe het wel.)
- (moed) De kunst moet het resultaat zijn van een moedige / confronterende actie (waarbij eventuele schaamte opzij wordt gezet). (Men zegt wel 'ik kan het ook', maar men doet of durft het niet.)
- (authenticiteit, echtheid, persoonlijk) De kunst moet een directe relatie hebben met het leven (van de kunstenaar). / Kunst moet persoonlijk zijn: het eigen leven van de kunstenaar staat centraal ("Ze hebben hun bed niet daadwerkelijk getoond." / het bed fungeerde slechts als metafoor)
- (kunsthistorische traditie) Het is belangrijk dat het werk deel uitmaakt van een kunsthistorische traditie. ("Er zijn veel kunstenaars die het bed als metafoor of symbool hebben gebruikt.")

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Emin herkent in een specifiek beeld of situatie, in dit geval in haar bed, een kunstwerk. Er is sprake van selectie.
- Emin plaatst haar bed in een nieuwe context / isoleert het; ze toont het in een museum of galerie.
- Emin vertelt het publiek weliswaar zelf dat ze op het idee kwam voor *My Bed* vanuit haar persoonlijke situatie, maar dit kan ook een door haar zelf gecreëerde mythe zijn (het is misschien niet helemaal documentair of helemaal niet documentair).
- Het kunstwerk *My Bed* wordt steeds weer opnieuw opgesteld, steeds verder in de tijd, waardoor (vanuit Emin of vanuit tentoonstellingsmakers / critici en/of de beschouwers) herinterpretatie plaats kan vinden en zodoende het werk steeds verder af komt te staan van het eigen leven van Emin (het wordt steeds autonomer).

per juist antwoord

1

8 maximumscore 3

- (semiotische benadering) Het citaat getuigt van een semiotische benadering, omdat Judah's verklaring dat het werk gaat over (de problematiek van) de ouder wordende vrouw, gebaseerd is op het toekennen van betekenis aan verschillende 'tekens' in het werk. 1
- voorbeelden (twee van de volgende): 2
 - De rommelige lakens en/of nachtkleding staan voor de slapeloosheid / de onrust (uitputting als gevolg van slapeloosheid en angst).
 - De diverse verwondingen aan het gezicht en/of de dikke lip en/of de schurftige wespenteek staan voor de (fysieke) ongemakken / het verouderingsproces van de vrouw.
 - De postoperatieve hechtingen op haar oogleden / oogcorrecties staan voor de pogingen om veroudering tegen te gaan / te vertragen (de twijfel / angsten over verval).

Opmerking

Per juist voorbeeld mag 1 scorepunt toegekend worden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Bij Rembrandt kan gesproken worden van compassie, omdat hij zich richt op de psychologie / gevoelens / drijfveren van de personen / figuren die hij weergeeft en/of omdat hij de beschouwer in de positie van betrokkene weet te plaatsen en/of omdat hij personen / figuren weergeeft in een intieme / persoonlijke / emotioneel geladen setting of sfeer. 1
- toelichting (een van de volgende): 1
 - Rembrandt toont de kwetsbaarheid van Susanna in haar beschermende / afschermdende pose / in haar uitdrukking/blik.
 - Rembrandt laat Susanna de beschouwer aankijken / vraagt de beschouwer om onderdeel te worden van de gebeurtenis en mee te leven (compassie te tonen).
 - Rembrandt toont geen geïdealiseerd portret, waardoor de kijker zich beter kan inleven / identificeren.
 - Rembrandt creëert een intieme sfeer / een sfeer van spanning door lichtval en schaduwwerking, waardoor de beschouwer sterk betrokken raakt bij de gebeurtenis.

10 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:

Door haar gehavende gezicht / haar persoonlijke / heftige ervaringen te tonen / nadrukkelijk de ruimte te geven in een tentoonstelling, nodigt Emin het publiek uit om mee te leven / aandacht te hebben voor deze gevoelens van Emin zelf (of voor vergelijkbare ervaringen / gevoelens / het lijden van anderen).

Van binnenuit

11 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (materiaal) gebruik van moderne materialen zoals beton, ijzer en glas
- (vliesgevel) veel grote ramen / wanden van glas
- (licht, lucht, ruimte) Het gebouw is zo (ruim) ontworpen dat er vrij spel van licht en lucht mogelijk is. Zo kunnen enkele ramen open (ventilatie) en is het dak gedeeltelijk van glas.
- (vorm) gebruik van geometrische vormen / een strakke vormtaal
- Het logo AEG is opgenomen / gevormd in het materiaal.
- De letters van het logo AEG zijn sober vormgegeven.
- het gebruik van prefab-elementen / een prefab-constructie
- (ruimte, constructie) een enorme overspanning / hal door toepassing van stalen / ijzeren skeletconstructie

per juist antwoord

1

12 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De hal en het dak laten door de grote ramen veel daglicht toe, wat goed is voor het zicht en/of de gezondheid van de arbeiders.
- De sterke (skelet)constructie maakt een ononderbroken ruimte mogelijk waarin een hijsconstructie (langs rails) zware onderdelen kan transporteren.
- De bovenste ramen kunnen open / de ruimte is zo ontworpen dat deze goed geventileerd kan worden, wat goed is voor de gezondheid van de arbeiders.
- De hal is groot / ruim / open en biedt de arbeiders overzicht / zicht op het gehele werkproces / productieproces, wat goed is voor de betrokkenheid en/of het begrip van de arbeiders (samen werken aan een product).
- De hal is dermate groot / open dat hij voldoende ruimte biedt om veilig aan machines/machineonderdelen te werken.
- De hal is groot en biedt voldoende ruimte om een opgeruimde en/of schone werkomgeving te creëren voor de arbeiders.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- stijl (een van de volgende): 1
 - De stijl van de loods is strak en sober / modernistisch en die stijl past bij de minimal art van de installatie.
 - De stijl van de hal is (streng) geometrisch, met een balkenstructuur in het plafond, een geometrische indeling van de raampartijen en rechthoekige vloerplaten. Dit sluit aan bij de vormgeving van de rechthoekige balken / blokken van Judd.
 - De regelmatige herhaling / ordening van de ramen / elementen in de loods komt overeen met de herhaling / ordening van elementen in het werk van Judd.
- voormalige functie (een van de volgende): 1
 - De loods als opslagplaats / verzamelplaats voor goederen past bij de installatie die bestaat uit een tentoonstelling van 100 elementen / objecten.
 - De loods was een opslagplaats van militair materieel dat vaak van staal is (bijvoorbeeld metalen kisten / containers) en dat past bij de verzameling van metalen / aluminium objecten van Judd.
 - De loods diende oorspronkelijk om grote hoeveelheden (series) van militair materieel op te slaan, het seriële / streng geordende karakter van Judds werk sluit daarop aan.

14 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Judd lijkt geen scheiding aan te brengen tussen zijn privéleven en het publieke: spullen/meubels als een tafel om aan te eten, zijn bed en zijn kunstwerken worden gecombineerd in één ruimte die ook toegankelijk is voor publiek. 1
- of
- Judd voert zijn minimalistische esthetiek en principes niet alleen door in zijn kunstwerken, maar ook in zijn (zelfgemaakte) meubels voor privégebruik / in de inrichting van gecombineerde woon-werk-expositieruimtes. 1
- Judd stemt het formaat / de plaatsing van de meubels / bedden af op de architectonische ruimte; hij plaatst de meubels in het grid op de vloer en/of gebruikt 'eerlijk' materiaal (onbehandeld, zonder ornament), zoals ook de loods puur functioneel is. Het lijkt te gaan om een totaalconcept van volumes en ruimtes waarin objecten en architectuur als één worden beschouwd. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

- vergroting aandacht voor zijn werk (een van de volgende): 1
 - (monumentaal, groot werk) Judd kon in Marfa (waar voldoende ruimte was) werk op veel grotere schaal maken dan mogelijk was in New York / op de gebruikelijke tentoonstellingslocaties, en dat draagt bij aan nieuwe belangstelling voor zijn werk.
 - (licht / ruimte) Op de locatie in de dunbevolkte woestijn weet Judd de werken optimaal tot hun recht te laten komen (bijvoorbeeld door de bijzondere werking van licht en ruimte), wat de impact op de bezoeker vergroot en aandacht trekt.
- vergroting aandacht voor zijn kunstenaarschap (een van de volgende): 1
 - Judd realiseerde met zijn verbouwde loodsen zijn eigen woon-/werkgebied / een eigen 'museum', en dit kan leiden tot nieuw publiek dat geïnteresseerd is in de werkpraktijk én het leven van de kunstenaar.
 - Met zijn verhuizing uit 'het centrum van de kunst' kan Judd de aandacht trekken, doordat het beeld ontstaat van een excentrieke / eigenzinnige, antiburgerlijke (en daarmee) 'geniale' kunstenaar (hij voldoet aan de mythe van de kunstenaar bohémien of de romantische kunstenaar).

16 maximumscore 2

- constructie (een van de volgende): 1
 - De constructie lijkt te bestaan uit acht stevige dragers/stapels die op betonnen vloerdelen staan (stilstand), maar de vormen/stapels zijn zo scheef dat ze elk moment uit elkaar lijken te kunnen schuiven (dynamiek).
 - De (skelet)constructie van staande delen / verticale lijnen en liggende delen / horizontale lijnen veronderstelt voldoende stabiliteit (stilstand), maar de schuine / scheve stand van de verschillende platen / balken wekt de indruk van instabiliteit (dynamiek).
- compositie (een van de volgende): 1
 - De compositie is in grote lijnen symmetrisch (stilstand), maar de vormen/stapelings bevatten afgeschuinde hoeken / diagonale lijnen / bevatten draaiingen (dynamiek).
 - De compositie bestaat uit een regelmatige herhaling van stapelingen van hetzelfde formaat (stilstand), maar het geheel wordt gekenmerkt door een spel van draaiingen en diagonale lijnen en/of open en gesloten vormen en/of onregelmatige hoekige vormen (dynamiek).
 - De compositie bevat een stabiele kern in de vorm van een stevige rechthoek en/of bestaat uit een regelmatige herhaling van horizontale en verticale richtingen (stilstand), maar wordt omringd door veel diagonale / onderbroken lijnen (dynamiek).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat de volgende elementen:

- een pre-iconografische beschrijving (van bijvoorbeeld puin, losse draden, scheve bouwsels, gaten in het plafond) 1
- een iconografische beschrijving en interpretatie van *Verwoest Huis Op Noord* waarin aan de beschrijving betekenis wordt toegekend op basis van de vanitassymboliek 1
- een iconologische interpretatie die de eerste twee elementen in een (hedendaagse) cultuurhistorische context plaatst 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- (pre-iconografische beschrijving) In *Verwoest Huis Op Noord* vallen de gebroken plafonds, gapende gaten en losse draden op, terwijl er ook nieuwe, weliswaar scheve, constructies zijn gebouwd die kapotte plafonds ondersteunen. 1
 - (iconografische beschrijving en interpretatie) De gaten en breuken zijn te zien als (hedendaagse) vanitassymbolen die verwijzen naar de kwetsbaarheid en/of vergankelijkheid van het menselijk bestaan. 1
- en/of
- Het slopen en hergebruiken van materialen in nieuwe constructies verwijst naar de dood / kringloop van het leven (uit de oude levens / woningen ontstaan weer nieuwe vormen). 1
 - (iconologische interpretatie) Anno nu lijkt het verwoeste huis te staan voor veranderingen in de maatschappij. Door middel van een sloophamer maken (sociale) portiekwoningen plaats voor moderne woningen / (luxe) appartementen / bedrijventerreinen. Het toont de beschouwer restjes van de levens van de oude bewoners en daardoor wordt de beschouwer zich bewust van vergankelijkheid (van het leven). 1
- of
- Anno nu lijkt het verwoeste huis te staan voor de gevolgen van oorlog of klimaatverandering, die verwoestende effecten kunnen hebben op het leven van mensen (en de scheve pijlers of diagonale geplaatste balken kunnen gezien worden als pogingen van de mens om keer op keer een nieuw bestaan op te bouwen / het verval tegen te gaan / een circulaire samenleving te creëren.) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 1

Vanuit de marxistische benadering is *Verwoest Huis Op Noord* te zien als (een van de volgende):

- een portret van de arbeider, waarin de aandacht wordt gericht op de armoedige / kwetsbare sociale en/of economische (leef)omstandigheden van de arbeider, waarvan de wankele constructies getuigen.
- een kritiek op het kapitalistische systeem, waarin onvoldoende oog voor goede volkshuisvesting is, waardoor de huizen in verval raakten.

19 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- De kunstinstallaties van Teeuwen getuigen van (maatschappelijk) engagement: ze transformeren (een) bestaande architectuur / orde, en daarmee wil de kunstenaar vragen oproepen over het menselijk bestaan / over sociale processen en/of geschiedenissen 1
- terwijl de kunstwerken / installaties van Judd getuigen van zijn belangstelling voor esthetica / formele aspecten / abstracte kunst / conceptuele vraagstukken (als vlak en ruimte): de kunstwerken verwijzen naar hun eigen status als esthetisch object in de ruimte en/of ze verhouden zich tot de directe (leef)omgeving (van de kunstenaar), andere objecten / de ruimte / architectuur. 1

De kunstenaarspraktijk

20 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De / elke kap van de lamp bestaat uit een gebogen metalen (aluminium) strook die (met de hand) aan elkaar gelast is.
- De verbindingen tussen metalen onderdelen zijn zichtbaar gelast en/of met een plaatje en (pop)nagels / schroeven aan elkaar gemaakt.
- De lamp is op een ruwe manier afgewerkt (zoals de rand van de kap).

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 3

- Binnen dit project van AVL bestaat een voortdurende wisselwerking tussen autonome kunst en toegepaste kunst. / AVL werkt op basis van thema's / themaprojecten / modellen en daarbinnen vervagen de grenzen tussen toegepaste kunst en autonome kunst. 1
- twee voorbeelden, bijvoorbeeld: 2
 - Het servies met de voorstelling van 'recycling van slaven' is onderdeel van de installatie *Board Room* (autonome kunst). De eettafel en het servies kunnen echter ook gewoon gebruikt worden (toegepaste kunst).
 - Het model/de maquette van de krachtcentrale is een architectuurontwerp, waarvan de *Board Room* weer een afgeleide is.
 - Het concept van een boomdiagram vormt de basis voor een toegepast werk, zoals de vloerlamp *Statistocrat* en voor een autonome sculptuur, zoals die op figuur 9.

Opmerking

Per juist voorbeeld mag 1 scorepunt toegekend worden.

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het leven en werken in een 'hoogoven' / in een omgeving van staal lijkt onnatuurlijk en/of ongezond en/of onmenselijk.
- Als een soort toekomstbeeld lijkt *Blast Furnace* een schrikbeeld van een wereld die totaal uitgeput is geraakt / waarin natuur niet meer bestaat.
- Als woon- en werkplaats van een groep / stam (metaalarbeiders) jaagt *Blast Furnace* angst aan voor één dominante groep die het leven / de productie beheerst en/of voor een ideologie die overheerst (waarin weinig sociale interactie is met anderen / andersdenkenden).
- *Blast Furnace* versterkt het gevoel van een hogedrukpan / van een spanningsvolle omgeving (er is geen ruimte om tot rust te komen).
- In *Blast Furnace* leven arbeiders in isolement / gevangenschap.
- In *Blast Furnace* is er geen scheiding tussen privé en werk / geen privacy / geen ruimte om je af te zonderen.
- *Blast Furnace* is een kleurloze / sombere omgeving die zorgt voor een naargeestige leef- en werkomgeving.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- (escapisme) *Blast Furnace* en de ruwe, fysieke (andere) wereld waar het in thuishoort, is op te vatten als een teken van verzet tegen de huidige gedigitaliseerde maatschappij / als een tegenbeeld van de complexe geglobaliseerde samenleving.
- (verlangen naar puurheid / authenticiteit / onafhankelijkheid / vrijheid) *Blast Furnace* is te beschouwen als een ideaalbeeld van authentiek / puur / eenvoudig wonen en werken, waar mensen onafhankelijk opereren van anderen / zelfvoorzienend en/of vrij kunnen zijn, los van autoriteiten en instanties.
- (verheerlijken van het verleden / het ambacht) Het uit staal opgebouwde object / het door de hand aangedreven *Blast Furnace* is te beschouwen als een ambachtelijk object waaruit het verlangen naar vervlogen tijden (het begin van de industriële revolutie) spreekt.
- (hang naar het duistere) De donkere / roestige uitstraling van de hoogoven (*Blast Furnace*) is te zien als de (romantische) hang naar 'het duistere' / 'verval'; als een terugkeer naar de beginjaren van de industriële revolutie, die in veel opzichten zwaar / onplezierig was.
- (aandacht voor het gevoel) Uit *Blast Furnace* en het project waar het onderdeel van is, spreekt een sterk verlangen dat niet-rationeel is, maar dat zoekt naar een gevoel van verbondenheid.

per juist antwoord

1

24 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De modernistisch-avantgardistische kunstenaar positioneert zich als een kunstenaar die zich met zijn/haar werk (al dan niet kritisch) verhoudt tot de samenleving en/of zich richt op de toekomst. Op basis van zijn maatschappijkritische en/of aanstootgevende en/of utopische of dystopische wereldbeelden (schrikbeelden) kan Van Lieshout gezien worden als een representant van dit kunstenaarstype.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 1

een van de volgende:

- Het nieuwe beleid, sinds begin 21e eeuw, gaat ervan uit dat de kunstenaar zich meer dan voorheen als cultureel ondernemer opstelt / naast subsidie alternatieve bronnen van inkomsten aanboort (en niet volledig leunt op subsidie van de overheid).
- De bijdrage van het Mondriaan Fonds (als uitvoerder van het overheidsbeleid met betrekking tot subsidieverstrekking aan beeldende kunst en vormgeving) aan een internationale tentoonstelling van AVL (in New York) kan gezien worden als het promoten van Nederlandse kunst in het buitenland / als een investering in de internationale bekendheid van Joep van Lieshout/AVL, wat bijdraagt aan de versterking van Van Lieshouts positie op de kunstmarkt en/of waardoor een brug wordt geslagen naar (een nieuw publiek in) de samenleving.

26 maximumscore 3

drie van de volgende:

- de 'pinakels' van de trapleuning
- de (gemetselde) spitsboog
- de middeleeuwse dakconstructie
- de rijke / complexe / geometrische versiering van het plafond
- de accentuering van het verticale door de ornamentiek in de balustrade en/of trapleuning in de vorm van verticale profielen en/of hoog geplaatste cirkelgaten en/of de langgerekte hoofbaluster / spil
- de ruitvorm van de lampen / lantaarns
- het gebruik van glas in lood bij de lantaarns

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

twee van de volgende:

- de vormgeving van de kast, waarin veel aandacht is voor ambachtelijk timmerwerk / schrijnwerk / houtbewerking (bijvoorbeeld de gebogen plint van de kast)
- de decoratieve, op de natuur geïnspireerde vormen / motieven op het behang
- de vlakke/decoratieve stijl van de panelen
- het kleurgebruik: veel groen en blauw en/of het gebruik van gedempte kleuren
- de beschildering / figuratieve voorstelling op de kast (een combinatie van schilderkunst en houtbewerking)

per juist antwoord

1

28 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (samenwerking) de samenwerking van meerdere kunstenaars en ambachtslieden en/of het samenwerken aan een totaalkunstwerk
- (geen onderscheid tussen de kunsten) Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen toegepaste kunst en autonome kunst. (De decoratieve patronen voegen evenveel waarde toe aan de ruimte als de schilderijen.)
- (hoge kwaliteit) Het idee dat de kunsten een bijdrage leveren aan de verhoging van de kwaliteit van het dagelijks leven: in deze eetkamer voor een museum is veel aandacht geschonken aan de vormgeving en decoratie.
- (ambachtelijke vervaardiging) De decoraties zijn ambachtelijk vervaardigd of aangebracht.
- (specialisme) Kunstenaars kunnen zich binnen de samenwerking richten op hun specialisme.

per juist antwoord

1

29 maximumscore 1

een van de volgende:

- Kwalitatief hoogwaardige producten vragen om vakmanschap / om gespecialiseerde werknemers en die zijn niet in grote getale voorhanden.
- De handgemaakte producten waren zeer arbeidsintensief om te maken en daarom voor de meeste mensen te duur. / De producten waren alleen betaalbaar voor de elite, waardoor het aan voldoende vraag ontbrak.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

twee van de volgende:

- kritiek op de hiërarchie in de bedrijfsvoering: Van Lieshout blijft het creatieve genie / de baas van het atelier, zijn medewerkers zijn uitvoerders van zijn ontwerpen. In de firma van Morris was de verhouding tussen ontwerper, kunstenaar en ondernemer meer gelijkwaardig.
- kritiek op de belangstelling voor industrie: Voor Van Lieshout is het werken met industriële materialen en technieken een bron van inspiratie, terwijl Morris zich juist verzette tegen die industriële productie.
- kritiek op het overwegend autonome karakter van het werk: De producten van AVL zijn het uitvloeisel van het autonome werk van Van Lieshout (dat staat centraal in zijn oeuvre). Bij de firma van Morris staat alles in dienst van de toegepaste vormgeving.
- kritiek op de afwerking en/of materiaalkeuze: Van Lieshout gebruikt goedkope, in massa geproduceerde materialen (polyester, staal en aluminium), terwijl Morris een voorkeur had voor exclusieve / kostbare materialen (zoals palissander, ebbenhout en ivoor).
- kritiek op het ontbreken van decoratieve elementen: De producten van AVL geven geen blijk van ambachtelijk vakmanschap. Bij de firma van Morris is de ambachtelijke kwaliteit van decoratieve elementen juist een aandachtspunt.

per juist antwoord

1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 30 mei te accorderen.

Ook na 30 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	https://nl.wikipedia.org/wiki/Flora_(Rembrandt)#/media/Bestand:Saskia_van_Uylenburgh_(1612-1642)_as_Flora,_by_Rembrandt.jpg , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 2	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/85/Rembrandt%2C_Suzanna_en_de_ouderlingen%2C_1647%2C_Gem%C3%A4ldegalerie_Berlin.jpg , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 3	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guercino_Susanna_and_The_Elders_Parma.jpg , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 4	https://www.apollo-magazine.com/london-diary-5-april/ , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 5	https://anniversary-magazine.com/all/2019/2/18/the-personal-and-the-provocative-tracey-emin-at-the-white-cube-bermondsey/ , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 6	https://www.artsy.net/artwork/tracey-emin-insomnia-4-dot-21 , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 7	https://fadmagazine.com/2019/02/06/the-pleasures-of-traceys-traumas/ , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 8	https://www.archdaily.com/777737/how-donald-judds-100-shimmering-aluminum-boxes-light-up-the-chinati-foundation/5654628de58eceb25f00009e-how-donald-judds-100-shimmering-aluminum-boxes-light-up-the-chinati-foundation-photo
afbeelding 9	https://chinati.org/chinati-weathers-the-cold/ , foto Abby Boyd
afbeelding 10	Marfa, https://joshuakeay.com/ii-donald-judd , geraadpleegd op 15-08-2023
afbeelding 11	https://www.marjanteeuwen.nl/gallery/verwoest-huis-op-noord-2014/

afbeelding 12	AVL, <i>Statistocrat</i> , https://www.dezeen.com/2019/01/21/video-interview-joep-van-lieshout-liberty-lounger-chair-moooi-movie/ , courtesy Moooi, 2015, geraadpleegd 15-08-2023
afbeelding 13	AVL, <i>Statistocrat</i> (detail), https://www.dezeen.com/2016/02/10/movie-atelier-van-lieshout-interview-statistocrat-lamp-moooi-video/
afbeelding 14	Boomdiagram uit <i>Slave City</i> , https://www.dezeen.com/2019/01/21/video-interview-joep-van-lieshout-liberty-lounger-chair-moooi-movie/
afbeelding 15	AVL, <i>Powerplant</i> , 2006, collectie Belgacom Brussel, zoals geëxposeerd in Museum Folkwang, Essen, <i>SlaveCity.pdf</i> (ateliervanlieshout.com)
afbeelding 16	AVL, <i>Board Room</i> , 2007, <i>SlaveCity.pdf</i> (ateliervanlieshout.com)
afbeelding 17	AVL, <i>Blast Furnace</i> , 2013, <i>Atelier Van Lieshout: Blast Furnace – Art Omi</i>
afbeelding 18	AVL, <i>Blast Furnace</i> , 2013, <i>Blast Furnace 2 04 - Atelier Van Lieshout</i>
afbeelding 19	Philip Webb, kast uit <i>Red House</i> , 1860-1865, <i>William Morris Arts and crafts house</i> , https://nl.pinterest.com/pin/79235274679345912/
afbeelding 20	Philip Webb, <i>Red House</i> , https://fr.wikiarquitectura.com/13-red-house-landing_credit-nt-sophia-s-chorr-kon-2/
afbeelding 21	Morris, Marshall, Faulkner & Co, <i>Green Dining Room</i> , V&A, Londen, https://www.vam.ac.uk/articles/william-morris-and-the-va
figuur 1	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rembrandt_Sick_Woman_Lying_in_Bed,_Probably_Saskia.jpg , geraadpleegd op 15-08-2023
figuur 2	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rembrandt_Portrait_of_Saskia_as_a_Bride.jpg , geraadpleegd op 15-08-2023
figuur 3	https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/sep/16/tracey-emin-artist-1998-installation-my-bed-tate-liverpool-merseyside
figuur 4	https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/sep/16/tracey-emin-artist-1998-installation-my-bed-tate-liverpool-merseyside
figuur 5	https://cche.wordpress.com/assembly-hall-of-the-aeg-turbine-factory-in-berlin-moabit-1927/
figuur 6	https://primarystructure.net/peter-behrens-aeg-turbinefabriek-berlijn-1909-3/
figuur 7	https://divisare.com/projects/409804-donald-judd-ake-e-son-lindman-chinati-foundation-photo-essay-by-ake-e-son-lindman
figuur 8	https://trendbeheer.com/2014/05/27/verwoest-huis-marjan-teeuwen/
figuur 9	http://www.lost-painters.nl/de-pont-joep-van-lieshoutatelier-van-lieshout-slave-city/
figuur 10	https://ateliervanlieshout.com/work/board-room/

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.